

SUOMALAISEN TYÖN INDIKAATTORI - TIIVISTELMÄ

2019

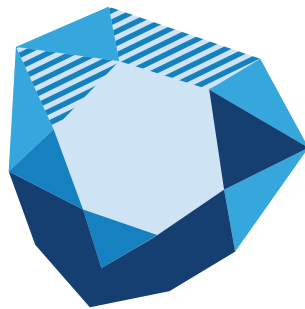
SUOMALAISEN
TYÖN LIITTO

TAUSTA

Suomalainen työelämä on noususuhdanteessa. Voidaan sanoa, että pitkään jatkuneesta taantumasta on nyt toivuttu, ja taloudesta ja työelämässä on nostetta. Suhdannenäkymät ja odotukset ovat korkealla niin työnantajien kuin työntekijöiden näkökulmasta. Suomen BKT on kasvussa, kilpailukyky on parantunut ja tuottavuus nousussa, investoinnit lisääntyvät ja työntekijöiden luottamus talouteen ja työmarkkinoihin on lisääntynyt.

Suomalaisen Työn Liitto aloitti vuonna 2014 Merkityksellisen työn ohjelman, jonka tavoitteena on selvittää työhön vaikuttavia muutosvoimia ja niiden avaamia mahdollisuuksia yrityksille ja työyhteisöille. Ohjelman lähtökohtana on tarkastella sekä työelämän laadullisia että määrällisiä muutosvoimia, joiden avulla saadaan tietoa siitä, millainen on suomalaisen työn tila ja mihin suuntaan suomalainen työ kehittyy. Ohjelman tueksi Suomalaisen Työn Liitto on luonut Suomalaisen työn indikaattorin, joka kuvaa näitä muutosvoimia.

Suomalaisen Työn Liitto on Merkityksellisen työn ohjelmasaan määritellyt, että työ on työntekijöille, työnantajille sekä yhteiskunnalle merkityksellistä ja arvokasta silloin kun se on:

TUOTTAVAA

Merkityksellinen työ parantaa työn tuottavuutta, luo työtä, uudistaa työtapoja ja perustuu asiakkaan tarpeiden ymmärtämiseen eli se tuottaa uutta arvoa.

KESTÄVÄÄ

Merkityksellinen työ on kestävä, koska se synnyttää arvoa pitkäkestoisesti kestävien arvoketjujen ja pitkäaikaisten lojaalisuuteen perustuvien asiakassuhteiden muodossa.

OSALLISTAVAA

Merkityksellinen työ on osallistavaa, koska se synnyttää jaettua arvoa osakkeenomistajien lisäksi työntekijöille ja yhteiskunnalle.

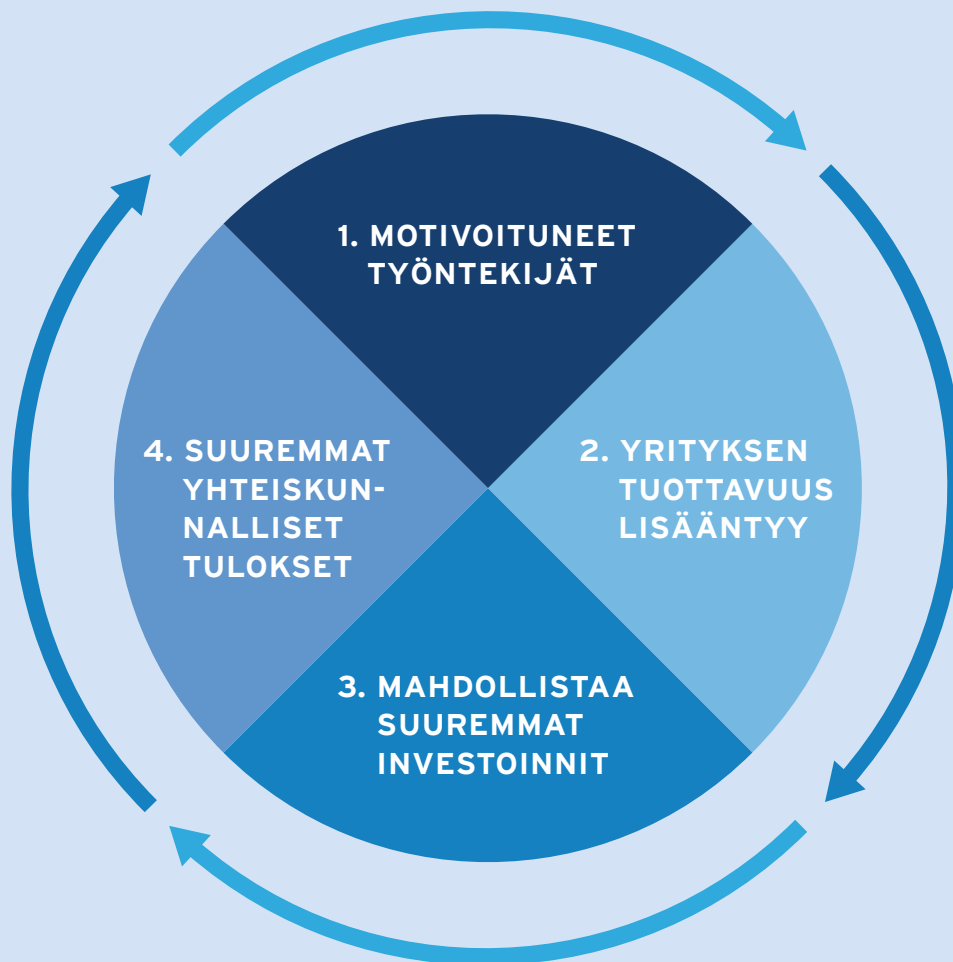

Tuottavan, kestävän ja osallistavan työn yhdistelmä luo merkityksellistä työtä. Merkityksellisen työn idea piilee siinä, että investoidaan sekä ihmisiin että yritykseen työntekijöiden sitoutuneisuuden syventämiseksi. Mitä mielekkäämpi työ on, sitä motivoituneempi, sitoutuneempi ja lopulta tuottavampi on sen tekijä. Tätä merkityksellisen työn hyvän kierrettä kuvataan kuviossa 1. Tarkempaa tietoa tämän mallin teoreettisesta viitekehyksestä löydät Merkityksellisen ja Arvokkaan Työn Mittarit -tutkimusraportista sekä aiemmin julkaistusta Merkityksellisen ja Arvokkaan Työn Manifestista.

MERKITYKSELLISEN TYÖN HYVÄ KIERRE

SUOMALAISEN TYÖN INDIKAATTORI - KEHITYS

Suomalaisen työn indikaattori on mittari, joka mahdollistaa suomalaisen työn ja työelämän kehityksen monipuolisen seuraamisen. Mittarissa suomalaisen työn osatekijöitä eli tuottavuutta, osallistavuutta sekä kestävyyttä tarkastellaan niin työntekijän, työnantajan kuin yhteiskunnankin näkökulmasta. Mittariston pohjana on käytetty useita eri tilastoaineistoja ja se pohjautuu 41 taustamuuttuutaan. Kaikille muuttujille on asetettu kiinteä perusvuosi 2006¹, jossa ne saavat arvon 100. Kyseinen ajankohta soveltuu perusvuodeksi hyvin, sillä se ajoittuu melko neutraaliin ajankohtaan Suomen talouden kehityksessä. Elimme tuolloin talouden nousukautta, mutta emme olleet vielä korkeasuhdanteen huipulla.

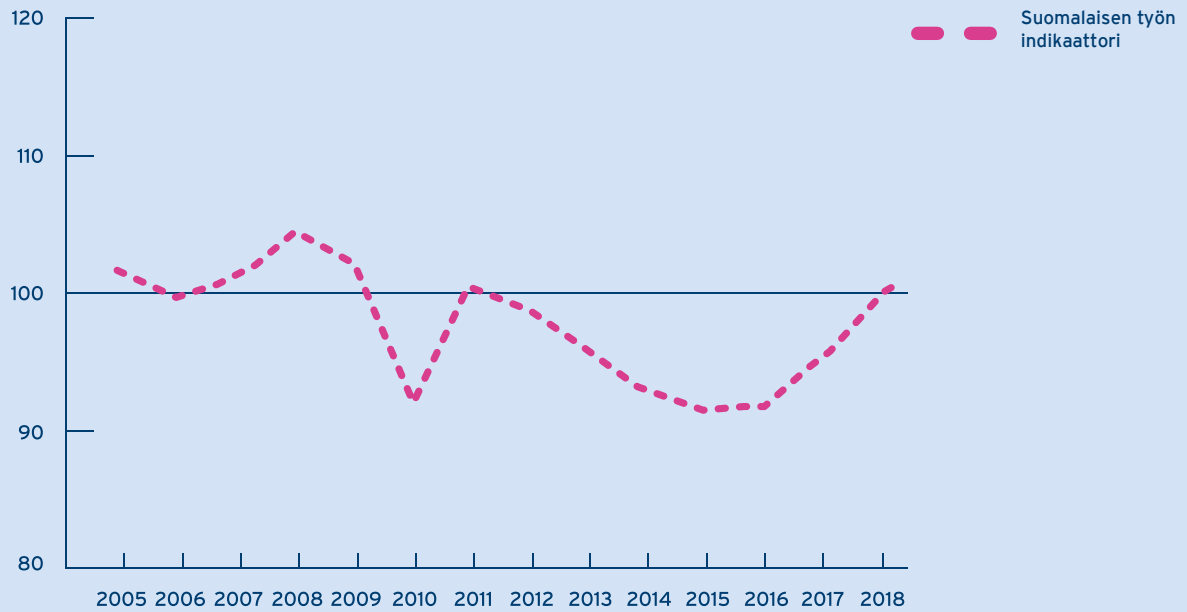
Kuvio 2 kuvaa Suomalaisen työn indikaattorin kehitystä vuodesta 2005 vuoteen 2018. Suomalaisen työn tila kehittyi positiivisesti nousukauden aikana, mutta finanssikriisin puhkeamisen jälkeen vuonna 2009 Suomen talous ja suomalaisen työn tila romahtivat nopeasti. Vaikeita vuosia kesti lähes yhtäjaksoisesti vuoteen 2015 saakka, jolloin suomalaisen työn tila palasi jälleen nousu-uralle. Indikaattori on noussut nyt kolme vuotta peräkkäin ja suomalaisen työn tila on ensimmäistä kertaa seitsemään vuoteen korkeammalla kuin perusvuonna 2006. Tätä vahvaa kehitystä selittävät ennen kaikkea työn tuottavuuden ja kotimaisen kilpailukyvyn kasvu.

¹Aiemmin julkaistuissa indikaattoreissa perusvuosi on ollut 2005, joka on perustunut kyseisen loppuvuoden taustamuuttujadataan. Esitysteknisistä syistä muutimme indikaattorin perusvuodeksi 2006, joka perustuu 2005 loppuvuoden taustamuuttujadataan. Vuoden 2018 tulokset pohjautuvat tällöin 2017 loppuvuonna kerättyihin tietoihin.

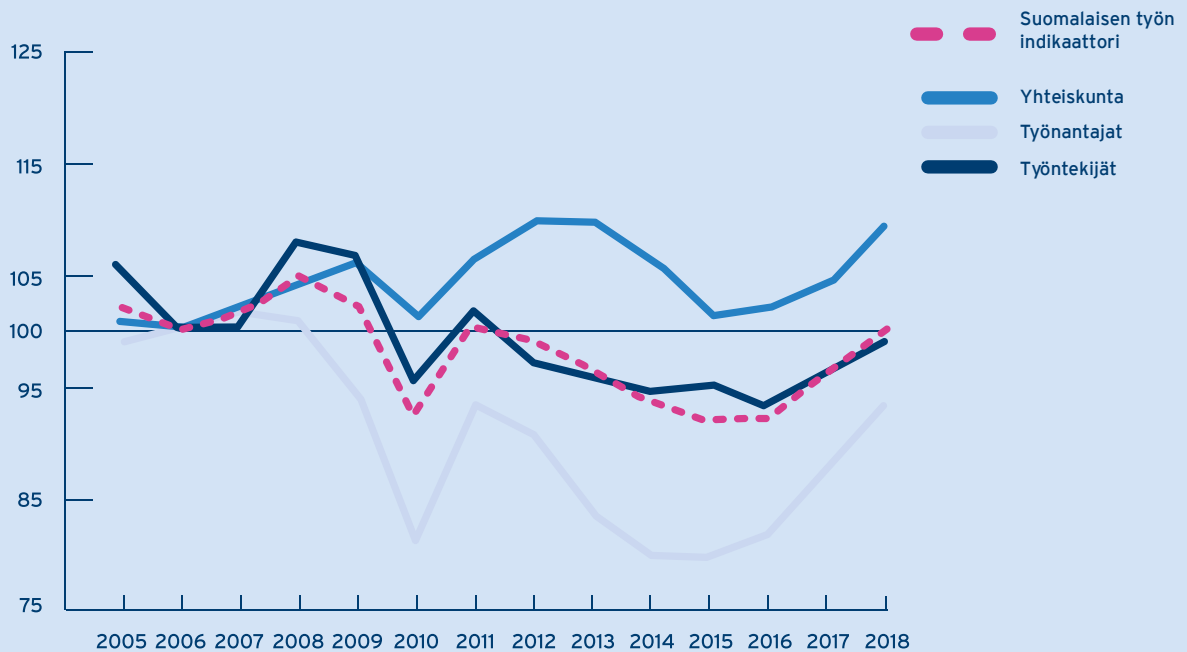
**Kuvio
2**

SUOMALAISEN TYÖN INDIKAATTORI

**Kuvio
3**

SUOMALAISEN TYÖN INDIKAATTORI YHTEISKUNNAN, TYÖNANTAJAN JA TYÖNTEKIJÄN NÄKÖKULMASTA

SUOMALAISEN TYÖN INDIKAATTORI YHTEISKUNNAN, TYÖNANTAJAN JA TYÖNTEKIJÄN NÄKÖKULMASTA

Kuvio 3 kuvaa suomalaisen työn indikaattoria yhteiskunnan, työnantajan ja työntekijän näkökulmista. Indikaattoreita tarkastelemalla voidaan havaita, että suomalaisen työn tila on vahvimmillaan yhteiskunnallisella tasolla ja heikoimmillaan työnantajien näkökulmasta, kuten on ollut lähes koko indikaattorin historian ajan.

Niin työnantajien kuin työntekijöiden näkökulmaa kuvaavien indikaattoreiden kehitys on ollut keskenään hyvin korreloitunutta ja niiden nousut ja laskut ovatkin seuranneet toisiaan lähes säännönmukaisesti, kun taas yhteiskunnan näkökulmaa kuvaavan indikaattorin kehitys on liikkunut eri tahdissa ja se on pysytellyt koko ajan perusvuotta 2006 korkeammalla tasolla. Viime vuosikymmenen lopun finanssikriisiä seurannut romahdus ja sitä seurannut yhtämittainen lasku vuoteen 2015 saakka näkyikin erityisen voimakkaana työnantajien ja työntekijöiden näkökulmaa kuvaavissa indikaattoreissa, kun taas viime vuosien parantunut taloustilanne on puolestaan näkynyt nousuna kaikissa indikaattoreissa.

Yhteiskunnallisissa mittareissa vahvaa nousua

Kaikki suomalaisen työn yhteiskunnallista ulottuvuutta kuvaavat osaindikaattorit ovat perusvuotta 2006 korkeammalla tasolla ja niissä on viime vuosina tapahtunut vahvaa nousua. Yhteiskunnallinen osallistavuus on erittäin vahvassa nousutrendissä, sillä työllisyysaste on parantunut huomattavasti ja on lähestulkoon yhtä korkealla kuin vuonna 2008 ennen finanssikriisiä. Jo monta vuotta peräjälkeen jatkunut pitkäaikaistyöttömien määrän kasvu näyttää vihdoinkin taituneen ja pitkäaikaistyöttömien määrä on vuoden aikana supistunut neljänneksellä. Osallistavuutta yhteiskunnallisesta

VAHVUUS

+ 1,6 % -yksikköä
työllisyysaste
(2005-2017)

näkökulmasta vahvistavat myös sairauspäivien, työtapaturmien ja työkyvyttömyyden historiallisen matala taso.

Osallistavuuden lisäksi myös tuottavuudessa tapahtui yhteiskunnallisella tasolla parantumista viime vuoteen nähden: Suomen bruttokansantuotteen (BKT:een) kasvu vauhdittui entisestään ja oli 0,4 prosenttiyksikköä nopeampaa vuonna 2017 kuin euroalueella keskimäärin. Myös Suomen kilpailukyky kilpailijamaihin nähden parani huomattavasti vuodesta 2017. Kilpailukykyyn parantumisesta on nähtävissä viitteitä kilpailukykysovimuksen vaikutuksista, sillä työn tuottavuuden kehitys oli kilpailijamaidemme kanssa melko samansuuruista, mutta työvoimakustannusten nousu Suomessa oli maltillisempaa.

Suurimpana heikkoutena yhteiskunnallisesta näkökulmasta näyttäytyy julkisen velan määrä, joka on kasvanut kasvamistaan aina finanssikriisistä lähtien ja on edelleen korkealla tasolla. Julkisen velan määrä vaikuttaa negatiivisesti yhteiskunnalliseen kestävyYTEEN. Lupaavana merkinä voidaan kuitenkin todeta, että ensimmäistä kertaa yhdeksään vuoteen velkaantumiskehitys näyttää kääntyneen. KestävyYden kannalta positiivista on myös tuloerojen maltillinen taso ja työtaistelujen pienehkö määrä.

Yritysten tuottavuus jatkaa nousuaan

Suomalaisen työn tilaa kuvaavista mittareista kaikkein heikoimmalla tasolla on pitkään ollut työnantajanäkökulmaa kuvaava indikaattori (kuvio 3). Indikaattori on laskenut selvästi muita indikaattoreita voimakkaimmin finanssikriisistä lähtien ja vajonnut tänä aikana historiansa matalimmalle tasolle. Viimeisen kolmen vuoden ajan on työnantajien indikaattorissa kuitenkin ollut selvää nousua positiivisen talouskehityksen ja yritysten markkinaluottamuksen siivittäminä.

Yritysendikaattoria on nostanut erityisesti tuottavuuden vahva kehitys, joka edelleen viime vuonna jatkoi vaikeiden vuosien jälkeistä vahvaa nousuaan. **Investointien taso on jo ylittänyt perusvuoden 2006 lukemat ja yritysten talousluvut ovat vahvistuneet merkittävästi.** Myös kilpailukykyero kilpailijamaihin on kaventunut merkittävästi yksikkötyökustannusten laskun myötä.

- × **Työllisyystilanne on kohentunut ja pitkäaikaistyöttömien määrä kääntynyt laskuun**
- × **Suomen BKT:n kasvu on vauhdittunut ja on keskimäärin euroaluetta nopeampaa**
- × **Suomen kilpailukyky ja tuottavuus ovat parantuneet**

- × **Julkisen velan taso**
- × **Pitkäaikaistyöttömien määrä**
- × **Huoltosuhte**

HEIKKOUS

**+ 21,3% -yksikköä
julkisen velka suhteessa
BKT:een (2005-2017)**

VAHVUUS

**+ 3,6 %
Yritysinvestoinnit
(2005-2017)**

Yritysten osallistavuus on kuitenkin kaikista osa-indikaattoreista matalimmalla tasolla. Yritykset tuottavat jaettua arvoa yhteiskuntaan innovaatioiden ja työllistävyyden kautta. Vaikka yrityksissä sekä tuotekehitys- että rekrytointiodotukset ovat nousussa, yritysten reaaliset t&k-panostukset ovat kuitenkin edelleen erittäin heikolla tasolla. Vuonna 2017 yrityssectorilla oli **peräti 4000 tutkimustyövuotta vähemmän kuin perusvuonna 2006, joka pohjautuu vuoden 2005 taustamuuttujadataan**. Yritysten t&k-panostuksissa on 12 vuodessa tapahtunut yli 12 prosentin romahdus. Tämä herättää huolta siitä, mistä tuleva kasvu ja menestystarinat tulevat, jos tuotekehitykseen ei investoida.

Yrityksissä ollaan kuitenkin luottavaisia tulevaisuuden suhteen. Yritysten suhdannenäkymät ja luottamusindikaattorit ovat selvästi vahvistuneet, ja tulevaisuuden investointiodotukset ovat kehittyneet positiivisesti. Yritykset myös odottavat palkkaavansa lisää henkilöstöä seuraavan vuoden aikana.

Työntekijöiden osalta kehitystä parempaan suuntaan

Suomalaisen työn tila työntekijöiden näkökulmasta parani entisestään viime vuonna. Erityisen positiivisesti kehittyivät kestävyyttä kuvaavat muuttujat, jotka kaikki nousivat edellisvuodesta ja ovat nyt myös kaikki vähintään perusvuoden 2006 tasolla. Tärkeimpinä kestävyuden nousua selittävinä tekijöinä ovat työntekijöiden arviot niin omasta työllisyys-tilanteestaan kuin myös oman työpaikkansa taloudellisesta tilanteesta. **Myös irtisanomisen ja lomautuksen uhka laski ja usko omaa työhistoriaa ja koulutusta vastaavan työn saantiin mahdollisessa työttömyystilanteessa vahvistui.**

Myös työntekijöiden tuottavuudessa kilpailijamaihin verrattuna tapahtui maltillista kasvua johtuen euroalueen ennallaan pysyneestä tuottavuuskehityksestä. Tämän myötä Suomessa tapahtunut työn tuottavuuden kasvu näkyy osa-indikaattorissa positiivisesti.

Osallistavuus on työntekijöiden näkökulmasta heikentynyt jo useamman vuoden ajan ja oli vuoden 2017 tilastoissa indikaattorin osatekijöistä ainoa, joka heikkeni.

HEIKKOUS //

**-4000
tutkimustyövuotta
yrityssectorilla
(2005-2017)**

//

- × **Tuottavuus vahvassa nousussa**
- × **Yritysten tilinpäätöstunnusluvut paraniivat**
- × **Kilpailukykyero muihin maihin kaventui**
- × **Suhdannenäkymät vahvistuneet selkeästi**

//

- × **Työntekijöiden näkemykset -yritysten t&k-panostukset ennätyksellisen heikolla tasolla**
- yksikkökustannukset edelleen perusvuotta korkeammalla tasolla**

VAHVUUS //

**+7 % -yksikköä
uskoo ammattia ja
työkokemusta vastaavan
työn saantiin varmasti
tai mahdollisesti, jos
jää työttömäksi (2005-
2017)**

Osallistavuuden heikkeneminen johtuu työntekijöiden heikentyneistä mahdollisuuksista vaikuttaa työtahtiin, työnjakoon sekä erityisesti työtehtäviin. Osallistavuuskehityksessä on kuitenkin havaittavissa muutamia valopilkkuja, sillä palkkaus on nyt aiempaa kannustavammalla tasolla ja työntekijöiden mahdollisuudet osallistua työpaikkansa toiminnan kehittämiseen kohenivat. Työntekijät kokivat myös enenevässä määrin, että työpaikoilla on koko ajan mahdollista oppia uutta, vaikka koulutukseen käytettyjen työpäivien määrä olikin laskussa.

Huomionarvoista on, että vuodesta 2009 lähtien työntekijöiden osallistavuus sekä tuottavuus ovat alkaneet liikkumaan käänteisesti toisiinsa nähden. Kun työntekijöiden tuottavuus on kasvanut, ovat he samalla kokeneet osallistavuuden vähenevän ja päinvastoin. Tämä saattaisi johtua esimerkiksi eri toimialoilla nähdystä suurista rakennemuutoksista, joissa työntekijöiden sananvalta ja mahdollisuudet vaikuttaa omaan työhönsä ovat varsin rajallisia, mutta heidän tuottavuutensa kuitenkin kasvaa.

SUOMALAISEN TYÖN INDIKAATTORIN OSATEKIJÖIDEN KAUTTA

Kuvio 4 kuvaa suomalaisen työn tilaa sen osatekijöiden kautta. Sitä tarkastelemalla huomataan, että sekä tuottavuus- että kestävyysindikaattorit ovat historiallisesti liikkuneet hyvin samansuuntaisesti ja ne ovat molemmat olleet laskussa finanssikriisistä lähtien vuoteen 2015 saakka. Osallistavuutta kuvaavan indikaattorin kehitys on puolestaan ollut muiden indikaattorien kanssa epäyhtenäisempää.

Vuodesta 2015 lähtien sekä tuottavuuden että kestävyysindikaattorien pitkäkestänyt lasku pysähtyi ja ne ovat siitä lähtien kasvaneet joka vuosi. Kestävyysindikaattorissa suomalaisen työn tila on jo ylittänyt perusvuoden 2006 lähtötason, kun taas tuottavuudessa ollaan ainakin toistaiseksi hieman sen alapuolella. Osallistavuuden kehitys on puolestaan ollut kahta muuta osatekijää paljon tasaisempaa, mutta myös siinä on havaittu nousua jo parin vuoden ajan.

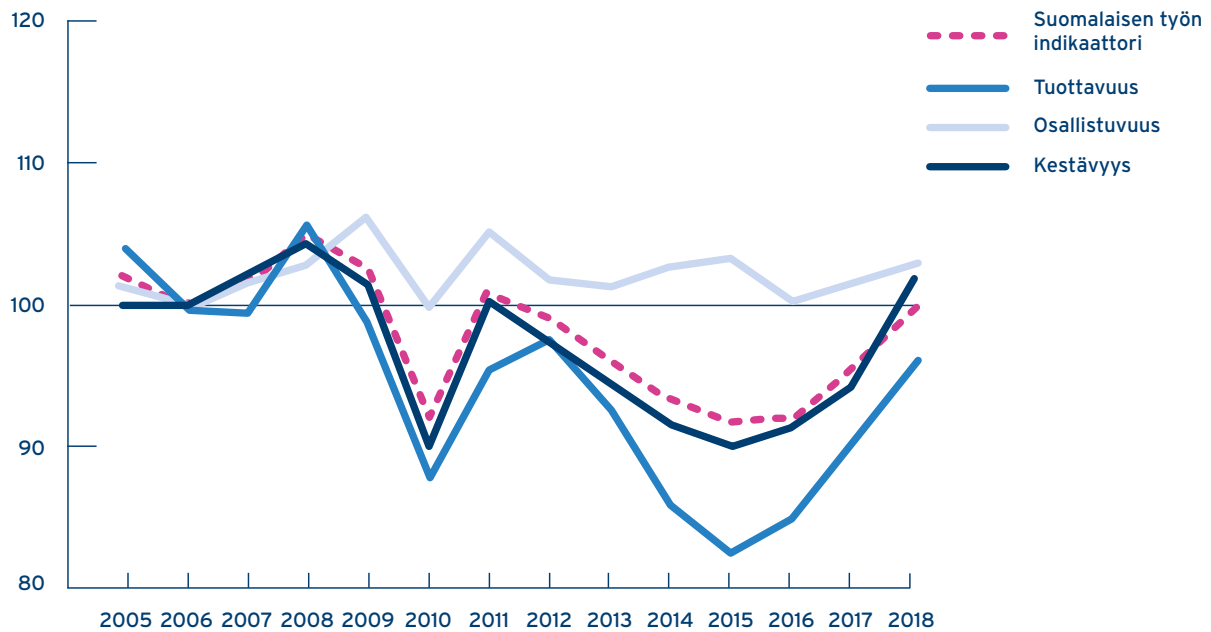

- × Arviot työllisyystilanteesta sekä oman työpaikan taloustilanteesta
- × Palkkauksen kannustavuus
- × Usko ammattia ja työkokemusta vastaavan työn saantiin mahdollisessa työttömyystilanteessa

- × Työntekijöiden näkemykset vaikutusmahdollisuuksistaan työtehtäviin, työnjakoon ja työtahtiin heikkenivät
- × Koulutukseen käytetyt työpäivät
- × Tuottavuus

Kuvio
4

SUOMALAISEN TYÖN INDIKAATTORI SEN OSATEKIJÖIDEN KAUTTA

Vuonna 2017 tuottavuus oli jälleen erittäin vahvassa nousussa ja sitä siivittivät Suomen kilpailukyvyyn parantuminen suhteessa kilpailijamaihin sekä yritysten selvästi parantunut tuloskunto, kuin myös kansantaloutemme kasvu suhteessa kilpailijamaihin. Työvoiman tuottavuus vahvistui vain hieman, mutta kilpailukykyimme vahvistui silti.

Myös kestävydessä havaittiin suuri harppaus, joka selittyy pitkälti työntekijöiden kasvaneella luottamuksella talouteen sekä työmarkkinoihin. Ne olivat korkeimmillaan vuosikymmeneen. Työntekijöiden usko työmarkkinoihin ja työllistymiseen ovatkin tänä vuonna erityisiä ilon aiheita. Kestävyyteen vaikuttivat positiivisesti myös yritysten vahvistuneet tulevaisuudenodotukset sekä lisääntyneet investoinnit ja luottamus tulevaisuuteen. Julkisen velan korkea taso painaa kestävyysindikaattoria, vaikka muut yhteiskunnalliset kestävyysmittarit ovatkin hyvällä tai kohtalaisella tasolla.

Myös osallistavuudessa on havaittavissa pientä parannusta. Sitä selittävät ennen kaikkea yhteiskunnallisen tason muuttajat, erityisesti työllisyystilanteen paraneminen ja pitkäaikaistyöttömien määrän raju lasku. Osallistavuusmit-

taria painavat kuitenkin yritysten t&k-panostukset, jotka ovat vajonneet ennätysellisen matalalle tasolle sekä myös työntekijöiden vähäiseksi koetut vaikutusmahdollisuudet omaan työhönsä.

YHTEENVETO

Lähes kaikki suomalaisen työn tilaa kuvaavat osa-indikaattorit ovat vaikeiden vuosien jälkeen kehittyneet positiivisesti viimeisen kolmen vuoden ajan ja kehitys on jatkunut vahvana myös vuonna 2017. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna työttömyysasteen nousu sekä pitkäaikaisyöttömien määrän huomattava lasku viestivät positiivisesta kehityksestä. Suomen kilpailukyky on parantunut ja yritysten tuottavuuskin on kasvanut. Perinteisesti heikolla tasolla olleet yritysindikaattorit lähentelevät jo perusvuoden 2006 arvoja ja yritykset ovat luottavaisia tulevaisuuden suhteen, mikä viestii Suomen talouden kehityksen jatkuvan vahvana myös tulevaisuudessa. Työntekijät ovat luottavaisia työmarkkinoihin ja huolet irtisanomisista ovat vähentyneet.

Huolenaiheitakin kuitenkin on. Vaikka yritykset investoivatkin yhä enenevässä määrin, ovat t&k-panostukset laskeneet trendinomaisesti jo useamman vuoden ajan. Tämä voi muodostua Suomessa pitkän aikavälin kasvun esteeksi. Suomen julkisen velan taso on myös edelleen hyvin korkea, mikä on yhteiskunnallisen kestävyden kannalta ongelmallista. Indikaattorissa on edelleen havaittavissa negatiivinen korrelaatio työntekijöiden tuottavuuden ja työelämän osallistavuuden välillä. Tulevaisuudessa olisi syytä paneutua syihin tämän ilmiön takana ja miettiä niitä keinoja, joilla työntekijöiden kokemusta omasta osallisuudesta pystytään parantamaan yhdessä työn tuottavuuden kanssa.

